

İSTANBUL BOĞAZIÇI KORUMA ALANINDA 1970-1990 YILLARI ARASINDAKİ GELİŞMELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Nuran Zeren Gülersoy
Yük. Şeh. Pl. Zeynep Selçuk

İTÜ Mimarlık Fakültesi
Şehir ve Bölge Planlaması Bölümü
80191 Beyoğlu-İstanbul

1. GİRİŞ

Konumu, doğal ve tarihsel değerleri açısından İstanbul, Türkiye ve hatta Dünya ölçeğinde özel bir öneme sahip olan Boğaziçi, geçmişten günümüze dek çeşitli dönemlere ait yerleşmelere sahne olmuştur. Doğayla uyumlu su yollarının denize açıldığı vadilerdeki küçük düz arazi parçaları üzerinde yer alan ilk yerleşmeler daha sonra yamaçlara doğru genişlemeye başlamıştır (1). Bugün ise, yamaçlardan tepelere doğru hızla tırmanan betonlaşmış alanlar Boğaziçi'nin doğal, tarihsel ve estetik değerlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Cumhuriyetin ilanını izleyen yıllarda bir durgunluk dönemine giren Boğaziçi, 1950 lerden sonra yeni yolların açılması, mevcutların genişletilmesi ve deniz taşımacılık hizmetlerinin gelişmesi ile sanayi ve buna bağlı gelişmeler açısından çekici bir alan haline gelmiştir. Hatalı arazi kullanım kararları ve kırsal alanlardan yoğun göç olgusunun etkileri sonucu, Boğazın çeşitli yerlerindeki sanayi kuruluşlarının çevreleri yoğun gecekondularla kaplanmıştır.

1973 ve 1989 yıllarında yapılan Boğaz köprüleri ve çevre yolları her iki yakadaki arazi kullanımını da olumsuz yönde etkilemiş, yeşil alanlar tahrip edilmiş ve geri görünüm ve etkilenme bölgelerindeki toplu konutların yayılması hızlanmıştır.

Günümüzde Boğaziçi hızlı bir kentleşme ve toplumsal değişim içerisindeki Metropolitan İstanbul'un sorunlarının baskısını yaşamakta, zengin doğal ve tarihsel niteliklere sahip görünümü hızla betonlaşmış alanlara dönüşmektedir. Planlama ile ilgili kuruluşlar 1970 lerden beri sürekli olarak Boğaziçi'nin eşsiz güzelliğini ve kendine özgü niteliklerini korumanın önemini ve gereğini vurgulamışlar, planlı gelişimini sağlamak için çeşitli önlemler almaya çalışmışlardır. Ancak ekonomik ve özellikle politik baskılarla, düzenlemelerde yapılan tutarsız ve çelişik değişikliklerle uygulamada beklenen başarıya ulaşamamıştır.

Alt gelir gruplarınca gerçekleştirilen gecekonduların yerleşmelerinin, orta ve üst gelir grubunun kooperatifler aracılığı ile oluşturduğu toplu konutların ve daha üst gelir grubuna ait villa ve lüks konut gruplarının tarihsel ve doğal değerleri hızla yok ettiği Boğaziçi'nde koruma ve planlama dengesinin bir an önce kurulması, ekolojik, mekânsal, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliği sağlayan çevre duyarlı bir planlama yaklaşımının biran önce benimsenmesi gereklidir.

2. AMAÇ VE YÖNTEM

İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü'nde Nuran Zeren Gülersoy danışmanlığında Zeynep Selçuk tarafından hazırlanan Yüksek Lisans tezine (2) dayanan bu bildiri, Boğaziçi'nde günümüzdeki sonuçları hazırlayan planlama yaklaşımlarının, yasal düzenlemelerin ve politik kararların son 20 yıldaki gelişimini ortaya koymayı ve bir değerlendirmesini yapmayı amaçlamaktadır.

Bu amaçla 1970-1990 yılları arasında Boğaziçi ile ilgili yasal düzenlemelerin; özel yasaların, koruma ve planlama kararlarının ve hazırlanmış olan planların art arda sıralaması yapılmış, Boğaziçi Mekânı üzerindeki etkileri irdelenmeye çalışılmıştır.

İrdelemede görsel veriler yanında, insan-çevre ilişkileri kapsamında 1970-1990 yılları arasında Boğaziçi nüfusundaki değişim ve arazi kullanımındaki yeşil doku-iskân alanı dönüşümü veri olarak alınmıştır.

1970-1990 yılları arasında Boğaziçi'nin nüfus gelişimi 5 yılda bir yapılan DİE nüfus sayımlarından yararlanılarak ilçe ölçeğinden mahalle ölçeğine kadar saptanmıştır. Boğaziçi alanının nüfusundaki artış, İstanbul geneli ile Boğaziçi alanı içindeki Rumeli ve Anadolu Yakasındaki İlçeler, İstanbul' un diğer ilçeleri ile karşılaştırmalı olarak incelenmiş; Rumeli ve Anadolu Yakasındaki ilçeler kendi aralarında sınıflandırılmış ve sonuçlar tablo ve grafiklerle gösterilmiştir.

Arazi kullanım kararları Boğaziçi'nin 1977, 1983, 1988 ve 1991 tarihli 1/5000 ölçekli Nazım Planlarına göre irdelenmiş; bu planlarda önerilen yeşil alanlar ve İskân alanları hektar olarak hesap edilmiş ve bu dört döneme ait planlardaki yeşil ve iskân alanları dağılımları 1/86.000 ölçekli haritalara uyarlanarak yeşil doku kaybı-kazancı görsel olarak ifadelendirilmiştir.

Boğaziçi alanını korumak amacıyla hazırlanan 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu ile 3194 sayılı İmar Kanunu'nun ve 2981 Sayılı "İmar Affı" olarak nitelendirilen İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'un ilgili maddelerinin Boğaziçi alanına olan etkileri de irdelenmeye çalışılmıştır.

3. BOĞAZIÇI' NDE 1970-1990 YILLARI ARASINDA NÜFUSUN GELİŞİMİ

Asya ve Avrupa kıtaları arasında bir geçit yeri olan Boğaziçi'nde 1945 den sonra, özellikle son 20 yılda nüfus süratle artmış, bunda da ulaşım ve iç göç faktörünün önemli etkisi olmuştur. Önceleri Şirket-i Hayriyye'nin Boğaz'da başlattığı vapur seferleri daha sonraları karayollarının yapımına hız verilmesi bu alana zaman içinde nüfus çekmeye başlamıştır.

I. Boğaziçi Köprüsü ve yan yollarının hizmete girmesinden sonra Boğaz'ın Anadolu yakasında köprü bağlantılarının çevrelerinde özellikle Beylerbeyi ve civarında plansız yerleşmelerde önemli bir artış olmuştur. 1989 dan sonra da aynı olay II. Boğaziçi Köprüsü'nün hizmete açılması ile yinelenmiştir.

Boğaziçi nüfusunun son yıllarda hızla artmasına neden olan bir diğer etken de, imar affı yasasının Boğaziçi'nde uygulanmasını izleyen kararlar ve planlar karmaşası ve Boğaziçi

korularının ve yeşil alanların iskâna açılması ile sonuçlanan ve politik kaygılarla alınan hatalı kararlar olmuştur.

3.1. İstanbul Metropolen Alanı içinde Boğaziçi Nüfusunun Yıllara Göre Değişimi

Özellikle son yıllarda Boğaziçi nüfusunun sürekli artış içinde olduğu gözlenmektedir. 1970-1990 yılları arasında İstanbul, Boğaz toplamı, Anadolu ve Rumeli Yakasında nüfusla gözlenen artış oranları (3) Tablo 1 de ve Şekil 1 de görülmektedir.

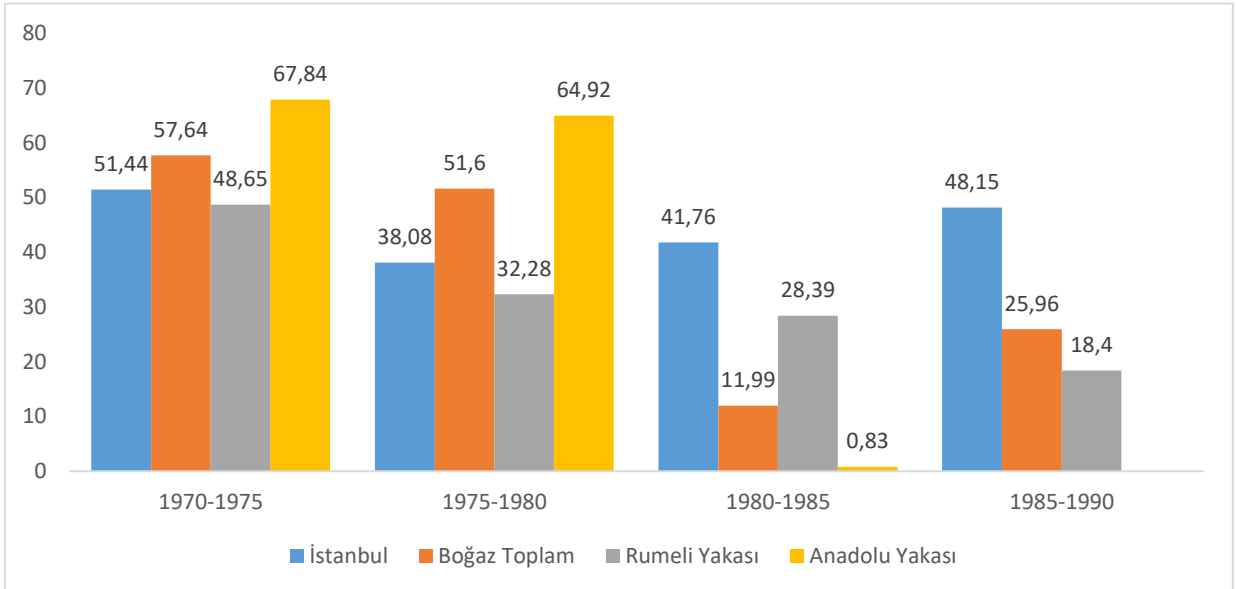
Yıllık nüfus artış hızı oranları $P=Po.e^{rn}$ formülü ile hesaplanmıştır.

P: Son sayım yılı nüfusu,
Po: Önceki sayım yılı nüfusu,
rn: süre,
e: artış hızı oranları.

	1970	1975	Yıllık % Artış	1980	% Artış	1985	% Artış	Geçici 1990	% Artış
İstanbul	3019032	3904588	51.44	4741890	38.08	5842935	41.76	7433585	48.15
Boğaziçi	455659	607855	57.64	786774	51.60	835418	11.99	951233	25.96
Rumeli	204007	260193	48.65	305776	32.28	352414	28.39	386383	18.40
Anadolu	247652	347662	67.84	480998	64.92	483004	0.83	564850	31.30

Tablo 1: 1970-1990 yılları Arasında İstanbul, Boğaz Toplam, Anadolu ve Rumeli Yakasında Nüfus Değişimi (2).

P_o: Önceki yıl nüfusu
rn : süre
e : Artış hızı oranı

Şekil 1: İstanbul ve Boğaz Geneli ile Rumeli-Anadolu yakasındaki Nüfus Artış Oranlarının Karşılaştırılması(2).

Boğaziçi Nüfusunun Anadolu ve Rumeli Yakasında Dağılımı:

1970-1990 yılları arasına genel bakış:

1970 yılından 1990 yılına kadar geçen süre içinde İstanbul'un toplam nüfusu yılda ortalama %45,05 artarak 3.019.032 kişiden 7.433.585 kişiye ulaşmıştır. Buna paralel olarak da Boğaziçi'nin toplam nüfusu da yılda ortalama %36,80 oranında artmıştır (2).

1970 yılında 204.007 kişilik nüfusa sahip olan Rumeli Yakası, 1990 yılında 386.383 kişilik nüfusa ulaşmıştır. Aynı yıllarda Anadolu yakasında nüfus %41,22 İlk bir artış ile 247.652 kişiden 564.850 kişiye ulaşmıştır (2).

1970-1990 yılları arasında Boğaziçi'nin İki yakaya dağılmış nüfuslarına bakıldığında Anadolu yakası nüfusunun Rumeli'ye göre daha hızla arttığı gözlenmiştir (2) (Şekil 2).

1970-1975 yılları arası:

1970-1975 yılları arasındaki dönemde Anadolu Yakasında yıllık %67,84 olan nüfus artış hızı Rumeli yakasında %48,65 olarak tespit edilmiştir. 1973 de 1. Boğaziçi Köprüsü ve yan yollarının hizmete girmesi ile Anadolu Yakası da hızla gelişmeye başlamış ve bu nüfusa da yansımıştır (2).

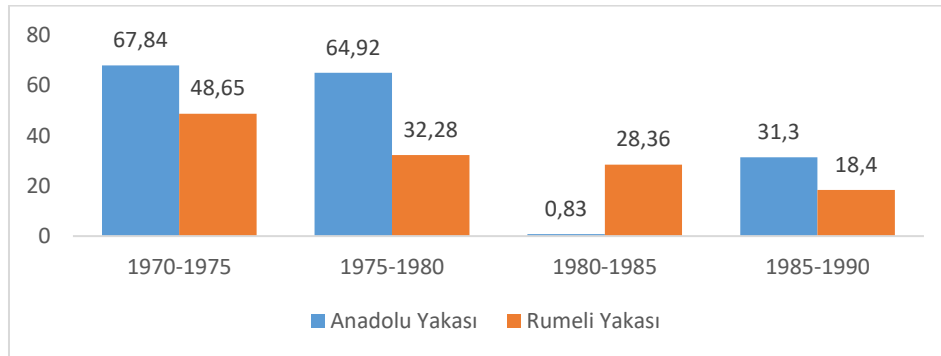
1975-1980 yılları arası:

Plansız yerleşmelerin de yoğunluk kazanması ile 1975-80 yılları arasında Boğaziçi nüfusu 786.774 kişiye ulaşmış, Rumeli Yakasında nüfus yıllık %32,28 oranıyla artarken Anadolu yakasında bu oran %64,92'yi bulmuştur(2).

1980-1985 yılları arasına bakıldığında Anadolu Yakasındaki yıllık nüfus artış hızında (%0,83) bir düşme olduğu saptanmıştır. 1985 te toplam Boğaziçi nüfusu 835,418 kişi olmuştur (2).

1985-1990 yılları arası:

1989 yılında 2. Boğaziçi Köprüsünün hizmete girmesi ile Anadolu Yakasındaki nüfusta tekrar bir hareketlenme gözlenmiş ve 1985 de 483.004 kişi olan nüfus yıllık %31,30 ile 1990 da 564,850 kişiye ulaşmıştır. 1985-1990 yılları arası dönemde Boğaziçi toplam nüfusu yıllık %25,96 oranıyla artmıştır (2).

Şekil 2: 1970-1990 yılları Arasında Anadolu- Rumeli Yakasındaki Nüfus Artışı (2)

**1970-1975 Yılları Arasındaki Dönemde
İstanbul İlçelerinin Nüfus Artış Oranlarının Sıralanması**

İlçe Adı	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)
1- Kartal	106.2
2- Bakırköy	101.89
3- Kadıköy	81.19
4- Üsküdar	79.52
5- Yalova	50.80
6- Beşiktaş	50.19
7- Gaziosmanpaşa	49.49
8- Sarıyer	45.53
9- Eyüp	53.74
10- Beykoz	38.86
11- Fatih	37.63
12- Şişli	37.29
13- Silivri	13.74
14- Zeytinburnu	9.35
15- Çatalca	5.49
16- Beyoğlu	4.1
17- Şile	- 8.18
18- Eminönü	- 21.74
19- Adalar	- 57.97

**1975-1980 Yılları Arası Dönemde
İstanbul İlçelerinin Yıllık Nüfus Artış Hızı Oranları**

İlçe Adı	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)
1- Bakırköy	87.84
2- Kartal	73.12
3- Üsküdar	72.45
4- Adalar	65.03
5- Sarıyer	64.41
6- Yalova	63.93
7- Gaziosmanpaşa	61.62
8- Silivri	55.87
9- Kadıköy	51.13
10- Çatalca	44.03
11- Beykoz	42.64
12- Eyüp	21.83
13- Şile	18.19
14- Beşiktaş	14.53
15- Şişli	11.94
16- Zeytinburnu	1.60
17- Beyoğlu	- 6.30
18- Fatih	- 12.08
19- Eminönü	- 55.03

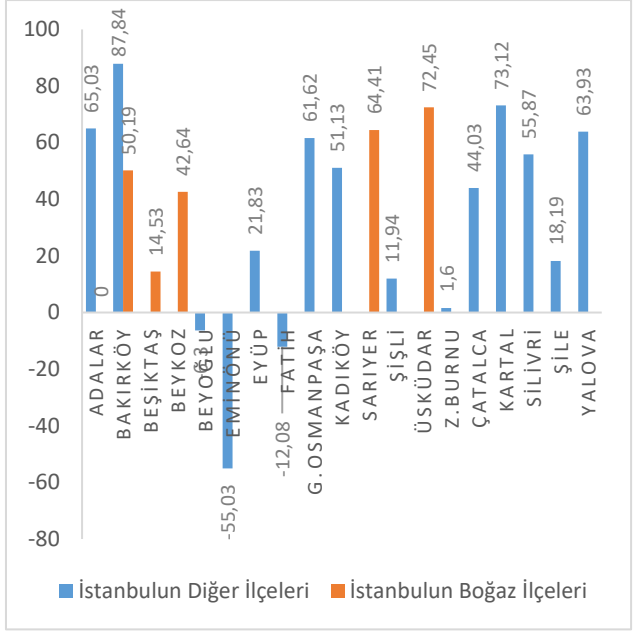
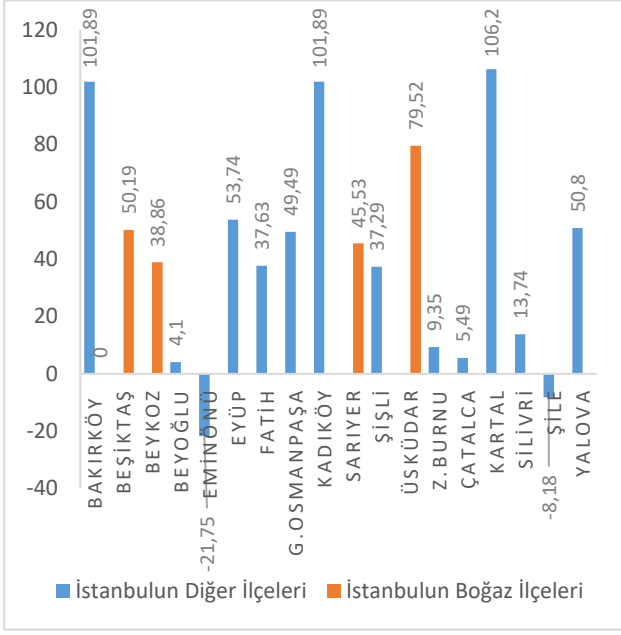
**1980-1985 Yılları Arasındaki Dönemde İstanbul
İlçelerinin Yıllık Nüfus Artış Hızı Oranları**

İlçe Adı	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)
1- Bakırköy- Küçükçekmece	66.06
2- Kartal- Pendik	64.92
3- Üsküdar- Ümraniye	58.79
4- Gaziosmanpaşa	57.31
5- Çatalca - Büyükçekmece	52.00
6- Sarıyer	45.21
7- Kadıköy	42.08
8- Yalova	34.88
9- Zeytinburnu	34.30
10- Beykoz	32.07
11- Eyüp - Bayrampaşa	31.27
12- Şişli - Kağıthane	23.70
13- Beyoğlu	19.30
14- Beşiktaş	17.10
15- Silivri	9.54
16- Fatih	9.41
17- Eminönü	0.12
18- Şile	- 9.91
19- Adalar	- 41.91

**1985-1990 Yılları Arasındaki Dönemde İstanbul
İlçelerinin Yıllık Nüfus Artış Hızı Oranları**

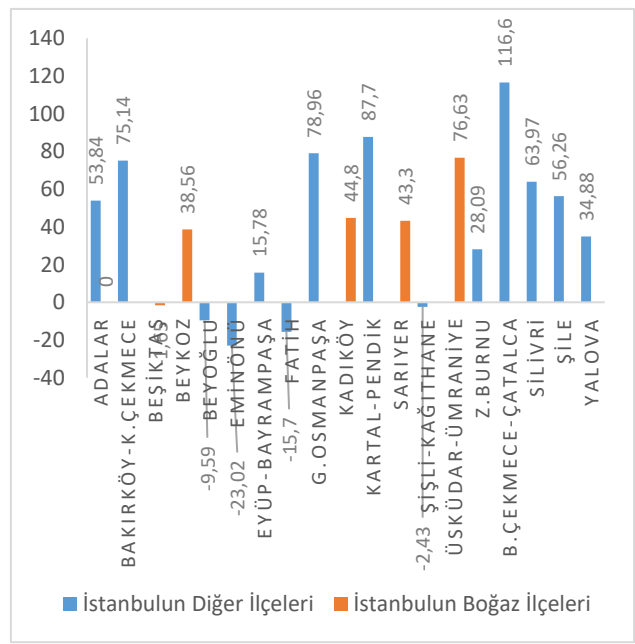
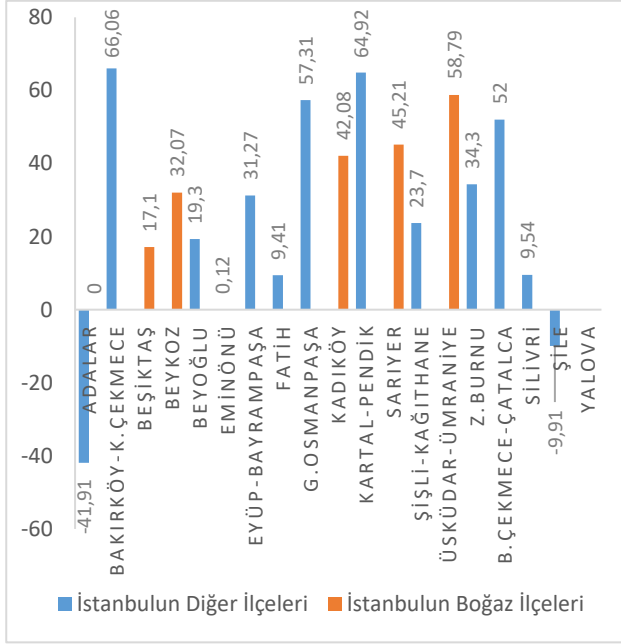
İlçe Adı	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)
1- Çatalca - Büyükçekmece	116.6
2- Kartal- Pendik	87.7
3- Gaziosmanpaşa	78.96
4- Üsküdar- Ümraniye	76.68
5- Bakırköy- Küçükçekmece	75.14
6- Silivri	63.97
7- Şile	56.26
8- Adalar	53.84
9- Yalova	48.08
10- Kadıköy	44.80
11- Sarıyer	43.30
12- Beykoz	38.56
13- Zeytinburnu	28.09
14- Eyüp - Bayrampaşa	15.78
15- Beşiktaş	- 1.65
16- Şişli -Kağıthane	- 2.43
17- Beyoğlu	- 9.59
18- Fatih	- 15.7
19- Eminönü	- 23.02

Tablo 2: 1970-1990 Yılları Arasında İstanbul İlçelerinin Yıllık Nüfus Artış Hızı Oranı

1970-1975

1975-1980

1980-1985

1985-1990

Şekil 3: 1970-1990 yılları Arasında Boğaz İlçelerindeki Nüfus Artışının İstanbul'un Diğer İlçeleri İle Karşılaştırılması (2)

3.2. Boğaziçi Alanındaki Nüfus Değişiminin İstanbul İlçeleri ile Karşılaştırılması:

Boğaziçi alanı Beykoz, Üsküdar, Sarıyer ve Beşiktaş olmak üzere 4 ilçeyi kapsar. Boğaziçi alanı içinde kalan ilçelerin nüfus değişimleri İstanbul'un diğer ilçeleri ile karşılaştırmalı olarak Tablo 2 ve Şekil 3 de görülebilir.

1970-1975 yılları arası:

İstanbul, 1970-75 arasındaki dönemde yıllık %54,44 lük bir nüfus artış oranına sahiptir. Aynı dönemde Boğaz alanı dahilindeki ilçelerin yıllık nüfus artış hızı oranları %79,52 oranı ile Üsküdar İlçesi hariç- İstanbul il sınırları içinde aynı dönemde en yüksek yıllık nüfus artış hızı oranı %106,2 ile Kartal ilçelerine aittir. Adalar İlçesi ise bu dönemde yıllık %57,9'lık orana sahiptir (2).

1975-1980 yılları arası:

1975-1980 yılları arasında Boğaziçi sınırları içinde kalan ilçelerin yıllık nüfus artış hızı oranlarında bazı değişimler kaydedilmiştir. Yıllık %14,53 ile Beşiktaş İlçesi %38,86 olan İstanbul ortalamasının altına düşerken Beykoz ilçesi %42,64, Sarıyer ilçesi %64,41 ve Üsküdar İlçesi %72,45 oranları ile İstanbul ortalamasının üzerinde yer almıştır (2).

1980-1985 yılları arası:

İstanbul'da 1980 sonrası dönemde İstanbul Büyükşehir Belediyesi teşkilatı kurulmuştur. Buna bağlı olarak 1980-1985 yılları arasında İstanbul'un idari bölünüşünde değişiklikler olmuştur. Nüfusu hızla artan Bakırköy, Eyüp, Kartal, Şişli, Üsküdar ve Çatalca ilçeleri ikiye bölünmüştür (2).

Yeni idari bölünüşe göre oluşan ilçeler şunlardır:

Bakırköy: Bakırköy - Küçükçekmece,
Eyüp: Eyüp - Bayrampaşa,
Kartal: Kartal - Pendik,
Şişli: Şişli - Kâğıthane,
Üsküdar: Üsküdar - Ümraniye,
Çatalca: Çatalca - Büyükçekmece.

İlçelerdeki yeni idari bölünüşe göre nüfus artış hızı oranları hesaplandığında çıkabilecek yanılgıyı ortadan kaldırmak amacıyla 1980 den sonraki yıllık nüfus artış hızı oranları bölünen ilçeler birleştirilerek hesaplanmıştır.

İstanbul'da 1980 -1985 yılları arasındaki dönemde nüfus artış hızı oranında 1975-1980 yılları arasındaki döneme göre bir artış kaydedilmiştir. 1980 de %38,86'lık yıllık artış hızı oranı 1985 de %41,76 ya varmıştır. Buna karşın, Boğaz alanı içindeki ilçelerin yıllık nüfus artış hızı oranlarında bir azalma gözlenmiştir. Beşiktaş ilçesi %17,10 ve Beykoz ilçesi %32,07 yıllık nüfus artış hızı oranlarıyla İstanbul ortalamasının altında iken Sarıyer ilçesi %45,21 ve Üsküdar ilçesi %45,21 ve Üsküdar ilçesi (Üsküdar+Ümraniye) %58,79 yıllık nüfus artış hızı oranıyla İstanbul ortalamasının üzerinde yer almıştır (2).

1985-1990 yılları arası:

1985-1990 yılları arasındaki dönemde Beşiktaş ilçesine ait yıllık oranda %1,64 lük bir azalma olduğu gözlenmiştir. 1970 den itibaren tüm 5 yıllık dönemlerde olduğu gibi Üsküdar ilçesi yıllık %76,67'lik oranı ile İstanbul ortalamasının üzerinde yer almıştır.

Sonuç:

1970-1975 yılları arasında Boğaz'ın Anadolu Yakasında yıllık artış hızı oranı, İstanbul genelinde tespit edilen orandan fazla olmuş, buna karşın Rumeli Yakasında tespit edilen yıllık artış hızı oranı İstanbul genelinden az olmuştur.

1980 yılında da Anadolu yakasındaki nüfus artış hızı oranı İstanbul genelinden yüksek olmuş, fakat 1985 den itibaren gerek Anadolu gerekse Rumeli Yakasındaki nüfus artış hızı oranları İstanbul genelindeki artış hızı oranlarının altında seyretmiştir.

4. BOĞAZIÇI ALANI İLE İLGİLİ KORUMA KARARLARI VE PLANLAMA ÇALIŞMALARI:

4.1. Boğaziçi'nin Korunmasına ve Planlanmasına Yönelik İlk Girişimler:

Boğaziçi alanındaki mekânsal gelişimi düzenlemek ve denetlemek amacıyla 1941, 1950 ve 1954 yıllarında, Boğaziçi'nin geleneksel dokusunu oluşturan köy yerleşmeleri için 1/2000 ölçekli imar planları hazırlanmış ve bunlardan başka farklı tarihlerde, değişik ölçeklerde mevzi imar planları da yapılmıştır (4). 1970 li yıllara kadar Boğaziçi'nde uygulamalar, hazırlanan bu planlar çerçevesinde olmuştur.

Boğaziçi'nin geleneksel dokusunun korunmasına yönelik ilk girişim, 10 Ekim 1970 tarihli Boğaziçi Sahil Şeridi Yalılarının korunması konusunda Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun (GEEAYK) aldığı ilk karardır. 13 Mayıs 1972 tarihinde revize edilen kararla 89 adet Birinci Grup, 209 adet ikinci Grup, 67 adet Üçüncü Grup sivil mimarlık örneği yapı tespit ve tescil edilmiştir (5).

Boğaziçi'nin korunmasına ilişkin ilk planlama çalışması, 1971 tarihli ve 1/5000 ölçekli Boğaziçi Sahil Şeridi Koruma Planıdır. Yalnız sahil şeridini kapsayan ve sahil şeridindeki yapıları korumayı amaçlayan bu planda sahil şeridindeki boş parsellere de tescilli yapılarla uyumlu olmak koşulu ile maksimum yüksekliği 9,50 metreyi geçmeyen yeni yapılar önerilmiştir.

1973 yılında 1710 sayılı Eski Eserler Yasasının yürürlüğe girmesinden sonra, Boğaziçi'ndeki bütün imar uygulamaları Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun (GEEAYK) kararları ile yönlendirilmeye başlanmıştır (6). GEEAYK'ın Boğaziçi'nin düzensiz yapılaşmasının önlenmesine ve tarihi değerleri kadar yeşil dokusunun da korunmasına yönelik önemli bir kararı 1974 yılında aldığı Boğaziçi Korularının ve Ormanlarının korunmasına ilişkin karardır (7). Bu kararla Boğaziçi Korularının koruma altına alınması ve bu alanlarda kesinlikle yapılaşmaya izin verilmemesi hükme bağlanmıştır (8).

Boğaziçi'nin bütünü kapsayan ilk nazım plan ise 1977 yılında yürürlüğe girmiştir (9).

4.2. Boğaziçi Koruma alanına ilişkin Koruma ve Planlama Çalışmaları

1977 Tarihli Boğaziçi Nazım İmar Planı

3.6.1977 tarihinde Boğaziçi alanının tamamını kapsayan ve 1/5000 ölçekli hazırlanan Nazım İmar Planı ve Uygulama Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Bu imar planı ile Boğaziçi rekreasyon turizm ve konut alanı olarak ayrılmış ve İstanbul Metropoliten alan planlamasında da bu kararlar kabul edilmiştir (9).

1977 tarihli Boğaziçi Nazım Koruma Planı raporunda, tarihi yeşil alanların yok olmasını önlemek amacıyla bakım ve yenilenmelerinin ayrıca ağaç ilavesiyle bu alanları arttırmanın temel ilke olarak benimsenmesine karar verilmiş, yeşil alanlar hakkında ortak hükümler belirlenmiştir. Bu hükümler doğrultusunda koru ve mesire alanlarında ifraz işlemlerinin yapılamayacağı, kamu mülkiyetine geçen koru ve mesirelerin halka açık rekreatif kullanımlar olarak düzenleneceği belirtilmiştir (9) 1978 ve 1979 yıllarında revize edilen bu planın revizyonlar sonunda korumaya aykırı hükümler içermesi nedeni ile 1980 yılında GEEAYK tarafından yeniden düzenlenmesi istenmiştir (4).

Boğaziçi alanına olan kamuoyu ilgisi, 1980 sonrası dönemde yapılaşmanın hızlanması nedeni ile artmış, buna bağlı olarak koruma ve planlama çalışmaları yeni bir boyut kazanmıştır.

1982 Planlaması ve 1983 Nazım İmar Planı ve Uygulama Planı

1982 yılında yeni ilkeler doğrultusunda yeni bir plan hazırlanmasına karar verilmiş ve bu plan ile Boğaziçi Alanı Sahil Şeridi, Ön Görünüm Bölgesi (toplam 4300 hektar), Geri Görünüm Bölgesi (1000 hektar) ve Etkilenme Bölgesi (5300 hektar) olmak üzere dört kesime ayrılmıştır. Bu planla Boğaziçi alanı rekreasyon, turizm ve konut alanı olarak değerlendirilmiş, doğal ve tarihi sit değerlerinin orman, koru, mesire alanı gibi tüm yeşil alanların korunmasına karar verilmiş; ancak özel koru alanları içinde yeni konut alanları önerilmiştir (4).

Ocak 1933 de Bakanlar Kumlu Kararı ile bu planla Boğaziçi'nde yapılan uygulamalar sınırlandırılmış, üç aylık bir süre içinde yeni bir nazım plan ve uygulama planı hazırlanması istenmiştir.

1/5000 ölçekli Nazım Plan ile 1/1000 ölçekli Sahil Şeridi ve Ön Görünüm Bölgesini içeren Koruma Geliştirme Planı İstanbul Belediyesi, Büyük İstanbul Nazım Plan Bürosu ve İller Bankası üyelerinden oluşan bir planlama grubu tarafından hazırlanarak 22.7.1983 tarihinde yürürlüğe girmiştir (10).

Boğaziçi'nin tarihsel ve doğal değerlerini bir bütün olarak korumayı amaçlayan bu planın yürürlüğe girmesi ile birlikte, plan sınırları içindeki onaylı Sanayi Sahaları Planı ile mevcut sanayi kuruluşlarının gelişimini sağlayan onaylı vaziyet planları iptal edilmiştir. Ayrıca daha önce konut yapımına izin verilmiş olan özel mülkiyetli korulara ait onaylı planlar da geçersiz sayılmıştır. Sahil Şeridi ve Ön Görünüm Bölgesi içinde konut yapımına izin veren bu planlar planlama sınırı içinde gecekondular ve gecekondular önleme bölgesi açılmayacağı; ancak onaylı planlarda iç yolları olmasına rağmen ifraz işlemi yapılmamış alanlar için plan şartlarına uygun bir uygulama planının hazırlanması ve max. yüksekliğin h=6,50 metre² kare olarak belirlenmesi öngörülmüştür (10).

2960 Sayılı Boğaziçi Kanunu

22.7.1983 tarihinde, Boğaziçi Nazım Planının yürürlüğe girmesinden dört ay sonra Boğaziçi'nin planlı gelişimini sağlamak üzere alınan koruma kararlarının ve hazırlanan planların yeterli olmadığı görülerek ve özel bir düzenlemeye gereksinme duyularak, 1983 Kasım ayında özel bir alana ilişkin ilk koruma kanunu olan 2960 Sayılı Boğaziçi Kanunu yürürlüğe girmiştir (11).

Özel bir organizasyon şemasını da birlikte getiren 2960 Sayılı Boğaziçi Kanunu ile Boğaziçi'nin kültürel ve doğal değerlerini kamu yararı gözeterek korumak, alan içinde nüfus yoğunluğunu arttıracak yapılaşmayı sınırlamak amaçlanmıştır.

Bu kanunla Boğaziçi Sahil Şeridi ve Ön Görünüm Bölgesinde konut yapımı yasaklanmıştır. 1983 tarihli 1/5000 ölçekli Nazım Plan ve 1/1000 ölçekli imar Uygulama Planlarıyla konut kullanımına ayrılmış, ancak yapı yapılmamış alanlarda yeşil alan statüsünün uygulanacağı belirtilmiştir.

2960 Sayılı Kanun ile Boğaziçi alanında kömür ve akaryakıt depolarının, tersane ve sanayi tesislerinin kurulamayacağı belirtilmiş, mevcut sanayi kuruluşlarının Bakanlar Kurulunca alacağı karar ile 1985 yılı sonuna kadar başka bölgelere nakledileceği belirtilmiştir. 1985 yılı sonuna kadar hiçbir sanayi kuruluşu nakledilememiş; ancak 1986 yılında Kuruçeşme'de yer alan kömür depoları alan dışına çıkarılmış ve 1989 yılında da park olarak düzenlenmiştir. 1989 yılında Vaniköy'de bulunan 1935 yılında kurulmuş olan Glikoz Fabrikası yıkılmıştır. Ağustos 1991 de de Türkiye Gemi Sanayii A.Ş. ye bağlı olan İstinye Tersanesi kaldırılmıştır.

3194 Sayılı İmar Kanunu'nun 46, 47, 48 ve Geçici 7. Maddesi ve İmar Affının Boğaziçi'nde Uygulanması

22.7.1983 tarihli Nazım İmar Plan sınırları içinde kalan alanda tüm planlama süreçlerini aşan bir biçimde ortaya çıkan kaçak yapılaşma ve sonuçları; 9.5.1985 tarihli İmar Kanunu'nun Boğaziçi ile ilgili 46, 47, 48 ve Geçici 7. Maddesi, 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun temel ilkelerini yok etmiştir(12).

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 46. Maddesi ile 2960 sayılı Boğaziçi Kanununa göre kurulan organizasyon şeması değiştirilmiş, 47. Maddesi ile "Boğaziçi alanında mevcut planda nüfus ve yapı yoğunluğu göz önüne alınmak kaydı ile plan değişikliği yapılabilir" ve "Boğaziçi Ön Görünüm bölgesinde parsel büyüklüğü 5000 m² den az olmamak, ifraz işlemleri yapılmamak ve azami TAKS %6 ve 2 katı geçmemek koşulu ile konut inşaatı yapılabilir ve blok adedi serbesttir" hükümleri ile Boğaziçi Sahil Şeridinde ve Ön Görünüm bölgesinde konut yapımına izin verilmiştir. Ayrıca bu maddenin orman, koru ve diğer yeşil alanlarda da uygulanabileceği belirtilmiştir. Kanunun uygulandığı 2 yıllık süre içinde Ön Görünüm bölgesi içinde 93 parselde 1335 adet lüks konut inşa edilmiştir. Aynı süre içinde aynı uygulama ile Öngörünüm Bölgesinde yapılan inşaatlarla %10 oranında ağaç kesilmiştir. İki yıl içinde 285.415 m² rekreasyon alanında 17.221 m² inşaat yapıldığı saptanmıştır(4).

3194 sayılı İmar Kanunu'nun 48. Maddesinde ise Boğaziçi alanında mevcut çekme katların aynı gabari içinde kalmak koşulu ile tam kata çevrilebileceği belirtilmiş, Boğaziçi alanındaki kaçak yapılaşma ve gecekondu alanları imar affı kapsamına alınmıştır(12). İmar affının tarihi ve doğal değerleri ile bir yaşam kültürü oluşturmuş olan Boğaziçi alanında kabul görmesi ile

Boğaziçi dönüşü çok zor olan bir yapılaşma sürecinin içine girmiş, peyzaj ve ekolojik denge alt üst olmuştur.

7.6.1986 tarihinde 3290/2981 sayılı imar affına ilişkin kanunun Boğaziçi'nde uygulamam koşulları belirlenmiş ve 10.10.1985 tarihinden önce yapılmış olan kaçak yapılar da imar affı kapsamına alınmıştır. 23.6.1986 tarihinde 3290 sayılı imar affına ilişkin kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelik çıkarılmıştır.

11 Aralık 1986 tarihinde 3290 sayılı imar affına ilişkin kanunun Boğaziçi alanında uygulanmasına ilişkin hükümler, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş; ancak iptal kararı yaklaşık dört ay sonra resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir(13). İmar affının uygulanmaya başlanmasından iptaline kadar geçen 19 aylık süre içinde 247 adet ruhsat verilmişken, kararın resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmesi beklenen 4 aylık sürede 885 adet yeni ruhsat verilmiştir(4), (14).

1988 Tarihli 1/5000 Ölçekli Boğaziçi Revizyon Nazım Planı

1988 yılında, Boğaziçi Geri Görünüm (1000 hektar) ve Etkilenme Bölgelerini (530 hektar) kapsayan, 3194 sayılı İmar Kanununun 47. ve 48. Maddelerine dayanılarak ve koruma kurullarının onayı alınmadan 1/5000 ölçekli Boğaziçi Revizyon Nazım İmar Planı hazırlanmıştır. 15.7.1988 tarihinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından onaylanarak yürürlüğe giren ve İlçe Belediyelerine de yalnız bilgi için gönderilen plan ile Boğazın her iki yakasında, Geri Görünüm ve Etkilenme Bölgelerindeki açık ve yeşil alanlar yüksek bir yoğunluk ile yapılaşmaya açılmıştır(15).

Devlet Denetleme Kurulu Raporu

Boğaziçi'ndeki aşırı yapılaşmanın doğal ve tarihi çevreyi bir daha geri dönülemez biçimde yok edişinin herkes tarafından açıkça izlendiği ve kamuoyunda karşı çıkışların başladığı 1980 li yılların sonunda dönemin Cumhurbaşkanı Org. Kenan Evren, Boğaziçi'ndeki istenmeyen değişimleri saptamak üzere Devlet Denetleme Kurulunu görevlendirmiş, Devlet Denetleme Kurulu, yaptığı çalışmalar sonunda hazırladığı 12 Nisan 1989 tarihli raporda, yasal ve yasal olmayan uygulamaları saptamıştır(16). Devlet Denetleme Kurulu Raporunda, 3194 sayılı İmar Kanunu'nun Boğaziçi ile ilgili maddelerinin uygulamasına ilişkin yönetmeliğin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmesinden, kararı resmi gazetede yayınlanmasına kadar geçen süre içinde 71 parselde 1071 yapıya yasa dışı ruhsat dağıtıldığı, belirtilmiştir. Denetleme Kurulu tarafından 390'ı kooperatif 1001'i şahsa ait toplam 1391 adet yapı denetlenmiştir(16). Ayrıca aynı kanunun Geçici 7. Maddesi uyarınca 21 parseldeki 390 yapının da kanunun iptal kararına kadar ruhsat aldığı belirlenmiştir(4),(16).

1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planları

15.7 1988 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren 1/5000 ölçekli Boğaziçi Revizyon Nazım İmar Planından sonra Boğaziçi Geri Görünüm ve Etkilenme Bölgelerine ait Planlar parçacı bir yaklaşımla Sarıyer, Beşiktaş, Üsküdar ve Beykoz Belediyeleri tarafından birbirinden bağımsız olarak hazırlanmıştır.

Sarıyer İlçesine ait 1/1000 ölçekli İmar Uygulama Planları

Sarıyer ilçesine ait 6 alt bölgeyi kapsayan yaklaşık 20000 hektarlık 1/1000 ölçekli uygulama İmar Planları Sarıyer Belediye Başkanlığı tarafından ihale yolu ile hazırlanmıştır. T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III. No.lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından incelenen planların 1/5000 ölçekli planlara uymadığı belirlenmiştir. Müelliflerce hazırlanan Sarıyer İlçesine Ait Uygulama Planlarının raporunda “her iki planın kararlarını mevcut oluşumlara göre test ve revize eden 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Revizyonu önerilerinin geliştirilmesi zorunluluğun ortaya çıktığı ve 1/1000 ölçekli İmar Uygulama Planlarının buna göre düzenlendiği” belirtilmiştir(17).

Sarıyer ilçesine ait 6 alt Bölgeyi kapsayan planda toplam konut alanlarının %36 gibi bir büyüklüğe sahip olduğu, bu alanın %71’ini gecekondulu ve hisseli ifrazlı alanların oluşturduğu görülmüştür. Bu da planlama alanı içinde kalan alanın 3/4’ünün kaçak yapılaşma ile dolduğunu göstermektedir. Yeni planlarda 1983 de yeşil alan olarak ayrılan, 1988 planında konut alanına dönüştürülen bazı gecekondulu alanlarının yeniden yeşil alan olarak ifadelendirildiği belirlenmiştir. Yine bu planlarda İstinye-Derbent-Poligon Mahalleleri sınırları dahilinde özel mülkiyete ait 150 hektarlık bir alanda Bölgesel Ticaret Alanı ve Kentsel Bölgesel Alanlar adı altında yoğun yapılaşmayı ve buna bağlı olarak trafik yoğunluğu yaratacak kullanışlar önerilmiştir(17).

Sonuç olarak Sarıyer ilçesine ait Geri Görünüm ve Etkilenme Alanlarına ait planda ana sorunun kaçak yapılaşmaya çözüm bulmak olduğu, Boğaziçi Koruma Alanının Yasayla belirlenmiş koruma ilkelerine uyulmadığı görülmüştür(2).

Beşiktaş İlçesine ait 1/1000 ölçekli İmar Uygulama Planları

Beşiktaş Belediyesi tarafından hazırlanan 1/1000 ölçekli Boğaziçi Geri Görünüm ve Etkilenme Bölgesine ait planlarda, Ortaköy Vadisinde yerleşmeler dışında yer alan yeşillerin aynen korunması gerektiğine değinilmiştir(18).

Üsküdar İlçesine ait 1/1000 ölçekli İmar Uygulama Planları

Üsküdar Belediyesi tarafından hazırlanan 1/1000 ölçekli Boğaziçi Geri Görünüm ve Etkilenme Bölgesine ait planlarda da sorun öncelikle kaçak yapılaşmanın çözümlenmesi olarak ortaya konmuştur. Bu planların da bütün içinde ele alınmaması önemli bir sakınca olarak belirlenmiştir(19).

Beykoz İlçesine ait 1/1000 ölçekli İmar Uygulama Planları

Beykoz Belediyesi tarafından ihale yolu ile hazırlanan 1/1000 ölçekli Boğaziçi Geri Görünüm ve Etkilenme bölgesine ait planlar da ilgili koruma kurulunun görüşü alınmaksızın 3194 sayılı İmar Kanununun 47. ve 48. Maddeleri doğrultusunda revize edilmiş olan 1/5000 ölçekli plana göre düzenlenmiştir(20).

1991 Tarihli 1/5000 Ölçekli Boğaziçi Revizyon Nazım Planı

Dört İlçe Belediyesi tarafından ayrı ayrı hazırlanan Uygulamam İmar Planlarında ana sorunun kaçak yapılaşmaya çözüm bulmak olduğu, Boğaziçi’nin tarihi ve kültürel değerlerini korumayı

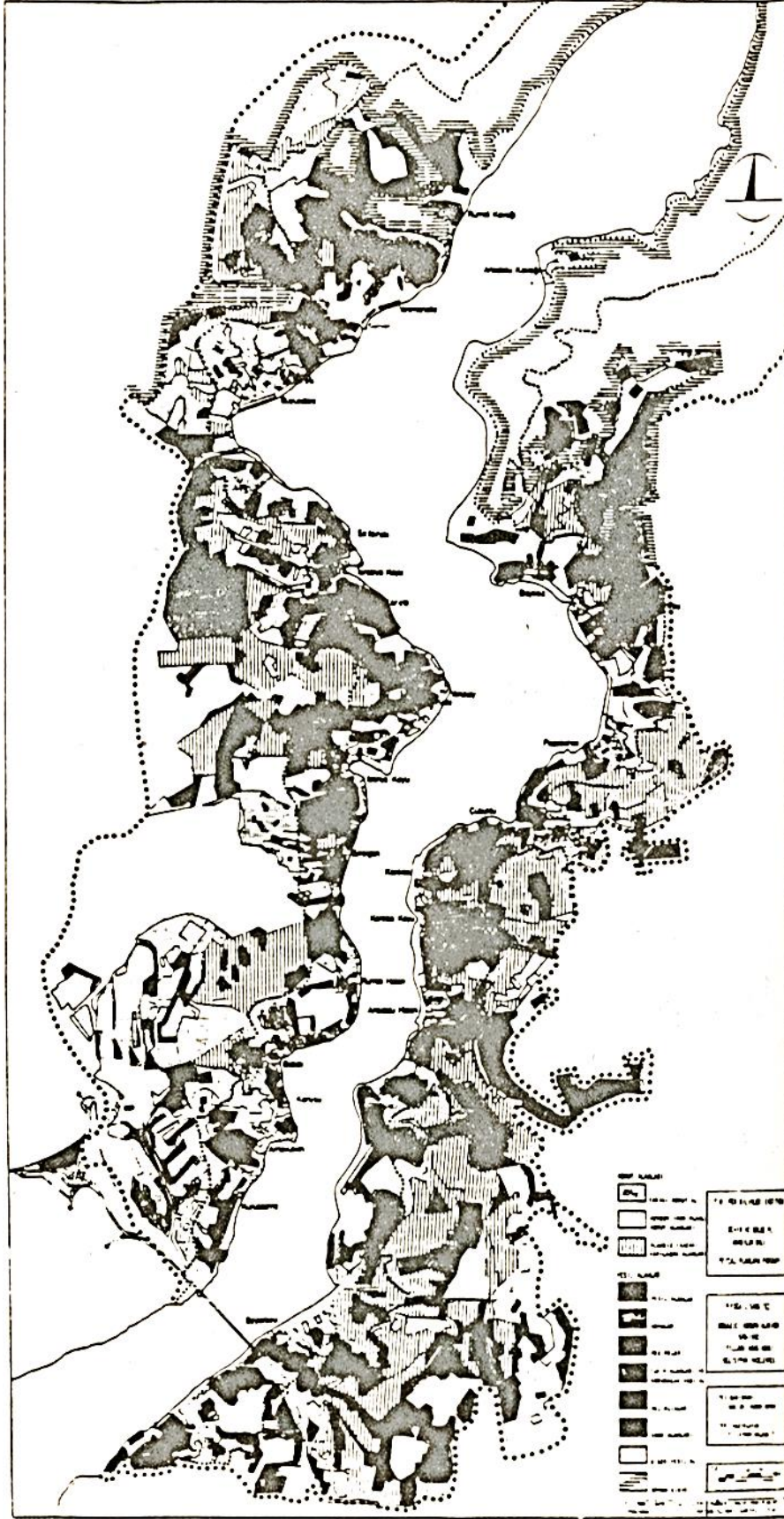
pek amaçlamadığı görülmektedir. Sonuçta 1991 yılında parçacı bir yaklaşımla hazırlanan planlardan makro ölçekte bir bütün olarak irdelenmeyen 1/5000 ölçekli yeni bir nazım plan revizyonu önerisi ortaya çıkmıştır(21).

Tarih	Planlama ve Koruma Kararları/Hükümler/Kanunlar/Planlar
10 Ekim 1970	GEEAYK/5595 İstanbul Boğaziçi Sahil Şeridi Yalılarını Tescilli.
25 Temmuz 1971	1/5000 Ölçekli Boğaziçi Sahil Şeridi (İmar Planı) Koruma Planının Yürürlüğe Girmesi
13 Mayıs 1972	GEEAYK/6642, GEEAYK/5595 Sayılı Kararın Revizyonu
4 Mayıs 1973	1710/Eski Eserler Yasasının Yürürlüğe Girmesi: Boğaziçi'ndeki İmar Uygulamalarının Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun Denetimine Alınması
24 Aralık 1974	GEEAYK/8172, 1/5000 Ölçekli Boğaziçi Doğal ve Tarihi Sit Alanı Koruma Kararları
12 Nisan 1975	GEEAYK/8036, 1/5000 Ölçekli Boğaziçi Doğal ve Tarihi Sit Alanı Koruma Kararları
27 Haziran 1975	GEEAYK/8502, 1/5000 Ölçekli Boğaziçi (Nazım) Koruma Planı ve Raporunun Onayı
13 Eylül 1975	GEEAYK/8612, 1/5000 Ölçekli Boğaziçi (Nazım) Koruma Planı ve Raporunun Revizyonu
12 Mart 1977	GEEAYK/9680, 1/5000 Ölçekli Boğaziçi'nin Tümünü Kapsayan Boğaziçi (Nazım) Koruma Planının Hazırlanması ve Uygulanma Yönetmeliğinin Hazırlanması
1 Haziran 1977	1/5000 Ölçekli Boğaziçi (Nazım) Koruma Planının Onayı
14 Ocak 1978	GEEAYK/10201 Boğaziçi Korumaya Mesire Alanlarının Koruma Kararı
25 Nisan 1978	GEEAYK/10341 Boğaziçi Köyiçi Yerleşme Alanlarında Yapılaşma Koşulları
1978	1/5000 Ölçekli Boğaziçi (Nazım İmar) Koruma Planının Revizyonu
1979	1/5000 Ölçekli Boğaziçi (Nazım İmar) Koruma Planının Revizyonu
1982	1/5000 Ölçekli Boğaziçi (Nazım İmar) Koruma Planının Revizyonu
Ocak 1981	Bakanlar Kurulu Kararı İle Boğaziçi (Nazım İmar) Koruma Planının Uygulanmasına Kısıtlama Getirilmesi
21 Haziran 1983	2863/Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu GEEAYK'ın Kaldırılma Kararı Yerine Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun ve Kültür ve Tabiat Varlıklarının Koruma Bölge Kurullarının Kurulması
24 Haziran 1983	GEEAYK/15775 Boğaziçi Koruma Kararlarının Revizyonu
22 Temmuz 1983	1/5000 Ölçekli Boğaziçi Nazım İmar Planı ve Öngörünüm Uygulama İmar Planlarının Yürürlüğe Girmesi
22 Kasım 1983	2960 Sayılı Boğaziçi Kanununun Yürürlüğe Girmesi, Sahil Şeridi ve Öngörünüm Bölgesinde Yeni Konut Yapımının Yasaklanması. Yeni Bir Örgütsel Kurumun Oluşturulması
24 Şubat 1984	2981/ İmar Affı Yasasının 3. Maddesi İle İmar Affının Boğaziçi Koruma Alanı İçinde Uygulanamayacağına İlişkin Hükümün Getirilmesi

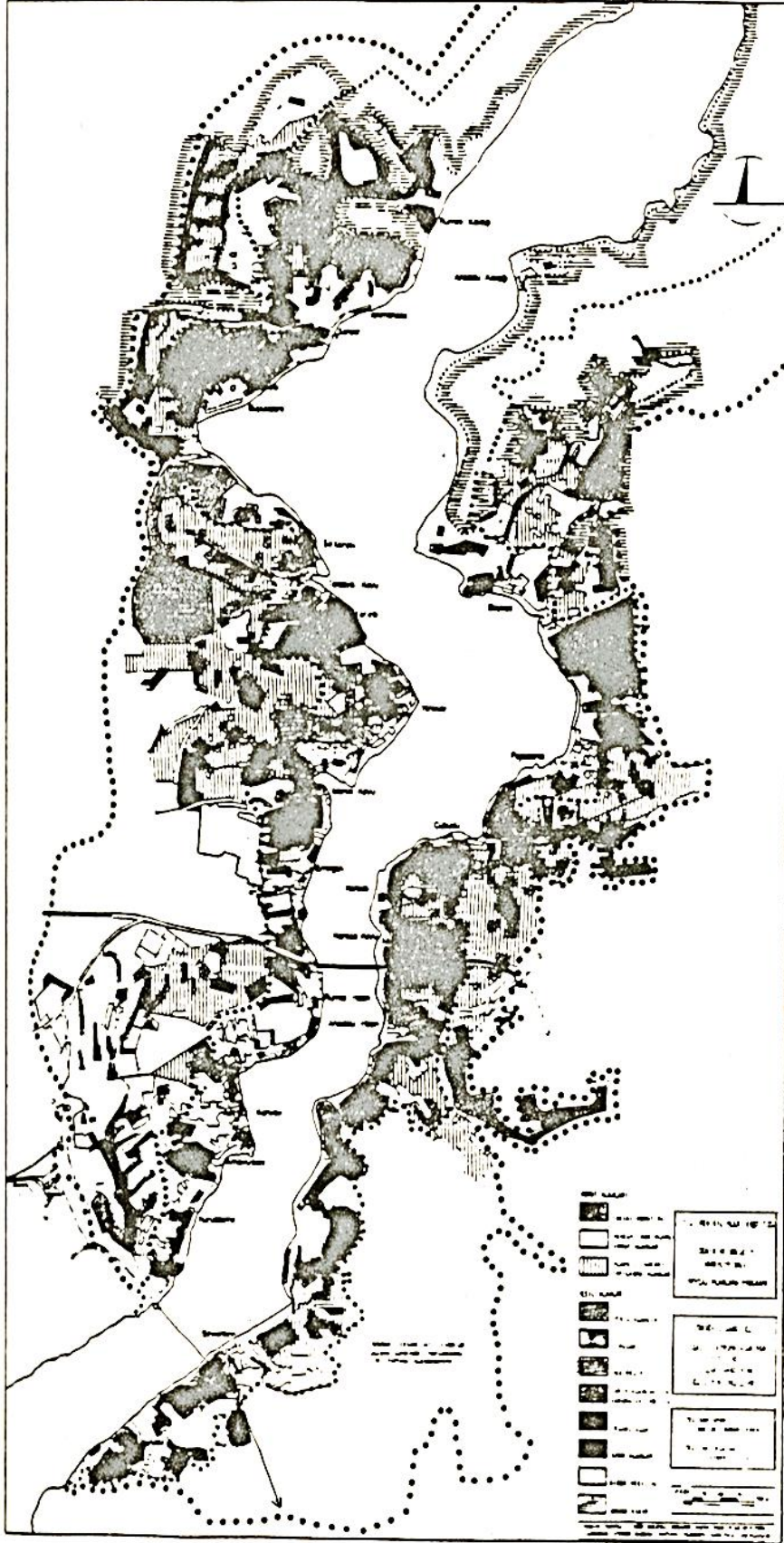
9 Mayıs 1985	3194/ İmar Kanunu İla 46,47 ve 48. maddeleri ve Geçici 7. maddesi ile (2960 Sayılı Boğaziçi Yasasında) Değişiklikler Yapılması. Boğaziçi Sahil Şeridi ve Öngörünüm Bölgesinde Konut Yapımına İzin Verilmesi, Boğaziçi İmar İdare Heyetinin Kaldırılması, Kaçak Yapılaşmanın ve Gecekonduların İmar Affı Kapsamına Alınması.
19 Ekim 1964	3194/ İmar Kanununun 46, 47 ve 46. Maddeleri ve Geçici 7. Maddesinin Uygulama Yönetmeliğinin Çıkarılması.
7 Haziran 1986	3290/2981 Sayılı İmar Affı Yasasının Boğaziçi'nde Uygulama Koşullarının Belirlenmesi, 10 Ekim 1985 den önce yapılmış kaçak olan yapıların İmar affı kapsamına alınması.
22 Temmuz 1986	3290 Sayılı İmar Affı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliği
11 Aralık 1986	Anayasa Mahkemesinin İmar Affı Yasasının Boğaziçi Alanında Uygulanmasına İlişkin Hükümleri İptal Etmesi.
24 Aralık 1974	GEEAYK/8172, 1/5000 Ölçekli Boğaziçi Doğal ve Tarihi Sit Alanı Koruma Kararları
18 Nisan 1987	Anayasa Mahkemesi Kararının Resmi Gazetede İlanı İle Kararın Yürürlüğe Girmesi.
Haziran 1988	Mimarlar Odasının 1/5000 Ölçekli Boğaziçi Nazım Planının İptali İçin İstanbul 1 No.lu İdare Mahkemesine Başvurması.
15 Temmuz 1988	Boğaziçi Geri Görünüm ve Etkilenme Bölgeleri 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı Revizyonu
2 Nisan 1989	Devlet Planlama Kurulu Raporu İle Boğaziçi'ndeki Yasal ve Yasal Olmayan (Kaçak) Yapılaşmanın Saptanması
4 Ekim 1989	Anayasa Mahkemesinin Boğaziçi Sahil Şeridi ve Öngörünüm Bölgelerinde Kaçak Yapıların Affının Anayasaya Aykırı olduğuna karar verecek İmar Affı Yasasının Boğaziçi ile İlgili maddesinin İptali.
Nisan 1990	İstanbul 1 No'lu İdare Mahkemesinin Boğaziçi Geri Görünüm ve Etkilenme Bölgelerinin 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı İçin Yürütmeyi Durdurma Kararı (90 gün) alması.
28 Haziran 1990	İstanbul 1 No'lu İdare Mahkemesinin Boğaziçi Geri Görünüm ve Etkilenme Bölgelerinin 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planının iptali için taraf olamayacağı kararını vermesi.
25 Haziran 1990	1990/1012 Sayı İle İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin kararı ile 1/5000 ölçekli Beşiktaş İlçesine ait Boğaziçi Nazım Planının Revizyonunun Onayı.
27 Aralık 1990	1990/1017 Sayı İle İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin Kararı ile 1/5000 ölçekli Beykoz ilçesine Ait Boğaziçi Nazım Planının Revizyonunun Onayı
25 Ağustos 1991	1991/1038 Sayı İle İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin Kararı ile 1/5000 ölçekli Sarıyer ilçesine Alt Boğaziçi Nazım Planının Revizyonunun Onayı

Harita 2: 22 Temmuz 1983 tarihli, 1/5000 ölçekli Boğaziçi Nazım Koruma Planına Göre Hazırlanmış 1/25000 ölçekli Konut-Yeşil Alan Dağılımı (2),(10)

Harita 3: 15 Temmuz 1988 tarihli, 1/5000 ölçekli Boğaziçi Geri Görünüm ve Etkilenme Bölgesine ait Nazım Plan Revizyonuna Göre Hazırlanmış 1/25000 ölçekli Konut-Yeşil Alan Dağılımı (2), (18)

Harita 4: 25 Aralık 1990, 27 Aralık 1990 ve 21 Ağustos 1991 Onay Tarihli, 1/5000 Ölçekli Beşiktaş, Beykoz, Sarıyer İlçelerine ait Boğaziçi Alt Nazım Planına Göre Hazırlanmış 1/25000 Ölçekli Konut-Yeşil Alan Dağılımı (2), (22)

1977,1983,1988 ve 1991 Yıllarına ait 1/5000 Ölçekli (Nazım) Koruma Planlarına Gön Konut-Yeşil Alan Karşılaştırılması

Araştırmanın bu bölümünde 1977, 1983, 1988 ve 1991 (1991 de Üsküdar İlçesi Hariç) Yıllarına ait 1/5000 Ölçekli (Nazım) Koruma Planlarına göre konut-yeşil alan karşılaştırılması yapılmış, bu planlarda önerilen yeşil alanlar ve iskân alanları hektar olarak hesap edilmiş ve bu dört döneme ait planlardaki yeşil ve iskân alanları dağılımları 1/25000 ölçekli haritalara uyarlanarak yeşil doku kaybı-kazancı görsel olarak ifadelendirilmiştir (2) (Harita 1,2,3,4; Tablo 4).

	KONUT ALANLARI (Ha)		Toplam	YEŞİL ALANLAR (Ha)		Toplam
	Sahil Ön Görünüm	Geri Görünüm Etkilenme Bölgesi		Sahil Öngörünüm	Geri Görünüm Etkilenme Bölgesi	
12/3/1977 Tarihli Boğaziçi Nazım Planı	-	-	871	-	-	1802
22/7/1983 Tarihli Boğaziçi Nazım Planı	494,63	978,35	1472,98	1610	1731,9	3341,9
15/6/1988 Tarihli Boğaziçi Nazım Planı	494,63	1756,5	2251,13	1610	1305,35	2915,35
25/12/1990 27/12/1990 ve 28/8/1991 Tarihli Boğaziçi Nazım Planı (*)	494,63	1395	1889,63	1610	905,35	2515,35

(*) Üsküdar ilçesi hariç

Tablo 4: 4 Ayrı Döneme Ait 1/5000 Ölçekli Boğaziçi Nazım Planlarına Göre Konut-Yeşil Alan Dağılımı (2).

4 ayrı döneme ait planların değerlendirilmesi sonucunda; 1977 planında 817 hektarlık konut alanına karşın 1802 hektar yeşil alan varken (konut/yeşil oranı 0,45); bu miktar 1983 planında konut alanı 1472,98 hektar, yeşil alan 3341 hektar olarak (konut/yeşil oranı 0,44) değişmiştir. 1988 planında ise 2251,13 hektarlık konut alanına karşılık 2915 hektarlık yeşil alan (konut/yeşil oranı, 0,77) hesaplanmıştır. 1991 revizyonlarında ise (Üsküdar ilçesine ait Geri Görünüm ve Etkilenme Bölgeleri hariç) konut alanı 1889,69 hektar, yeşil alan 2515,35 hektar olarak (konut/yeşil oranı 0.75) hesaplanmıştır (2).

SONUÇ

1970 lerden başlayarak günümüze kadar geçen süre içinde koruma ve planlamaya yönelik tüm bu çalışmalardan çıkan sonuç, her yeni karar, her yeni plan ve her revizyon, ayrıca birbirleri ile çelişen kanunlar sonucu Boğaziçi alanında yeşile ayrılması uygun olan açıl alanların süratle azaldığı, iskân alanlarının arttığı ve kaçak yapılaşmanın kanunlarla ve onaylanan planlarla yasal kimlik kazandığı olmuştur.

KAYNAKLAR

- (1) Zeren, N., Boğaziçi'nde Düzenleme Yaklaşımı, İTÜ Mimarlık Fakültesi, (MMLS Bitirme ödevi), İstanbul, 1976.
- (2) Selçuk, I., Boğaziçi Koruma Alanında 1970-1990 Yılları Arasındaki Gelişimin Değerlendirilmesi (Y, Lisans Tezi), İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, 1992.
- (3) DİE 1970,1975,1960,1965 ve 1990 Yıllarına ait Genel Nüfus Sayımı Sonuçları, Ankara.
- (4) Özsoy, A. ve Zeren ,N.," Planning and Conservation in İstanbul Bosphorus Area: Opportunities and Challenges", 30th RSA European Congress, August 28-31,1990, İstanbul.
- (5) GEEAYK6595, İstanbul Boğaziçi Sahil Şeridi Yalılarını Tescili, 10 Ekim 1970.
- (6) 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu, Resmi Gazete, 14527/ 6 Mayıs 1973.
- (7) GEEAYK/8172,15000 ölçekli Boğaziçi Doğal ve Tarihi Sit Alanı Koruma Kararları, 14 Aralık 1974.
- (8) GEEAYK/0036,1/5000 ölçekli Boğaziçi Doğal ve Tarihi Sit Alanı Koruma Kararları, 12 Nisan 1975.
- (9) 1/5000 ölçekli Boğaziçi Nazım Koruma Planı Raporu, 3 Haziran 1977.
- (10) 1/5000 ölçekli Boğaziçi Nazım imar Planı ve 1 /1000 ölçekli Sahil Şeridi ve Öngörünüm Bölgesi İmar Planları, 22 Temmuz 1963.
- (11) 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu, Resmi Gazete, 22 Kasım 1963.
- (12) 3194 sayılı İmar Kanunu, 46, 47, 48. madde ve Geçici 7. madde, Resmi Gazete, 9 Mayıs 1965.
- (13) Uluer, Y., "Boğaziçi Kime Teslim Edildi?", Cumhuriyet Gazetesi, 10 Eylül 1968.
- (14) Anayasa Mahkemesi iptal kararının yayınlanması, 8 Nisan 1967.
- (15) TMMOB, Mimarlar Odası, "İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinde Görülmekte Olan Boğaziçi Planları Onaylanmalıdır", Basın Bülteni, sayı 06/90-528, İstanbul, 21 Eylül 1990.
- (16) Devlet Denetleme Kurulu Raporu, Resmi Gazete, 12 Nisan 1969.
- (17) TC Kültür Bakanlığı İstanbul III Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğünün Sarıyer 1/1000 Ölçekli İmar Uygulama Planları ile 1/5000 ölçekli Boğaziçi Geri görünüm ve Etkilenme Bölgesi Revizyon Plan Değişiklik Hakkında 8 Şubat 1990 tarih ve 1730 Sayılı Kararına ilişkin Rapor.
- (18) T.C Kültür Bakanlığı İstanbul III Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğünün 1/5000 Ölçekli Plan Değişiklikleri Hakkında 16 Şubat 1989 tarih ve 993 Sayılı Kararına İlişkin Rapor.
- (19) T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğünün Üsküdar 1/1000 Ölçekli İmar Uygulama Planları ile 1/5000 Ölçekli Boğaziçi Geri görünüm ve Etkilenme Bölgesi Revizyon Plan Değişiklik Hakkında 3 Ocak 1990 tarih ve 1962 Sayılı Kararına İlişkin Rapor.

- (20) T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul III Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğünün Beykoz Bölgesi Plan Değişikliği Hakkında 13 Şubat 1990 tarih ve 2181 Sayılı Kararına ilişkin Rapor.
- (21) 1/5000 Ölçekli Boğaziçi Gerigörünüm ve Etkilenme Bölgesine ait Nazım Plan Revizyonu, 15 Temmuz 1968.
- (22) 1/5000 ölçekli Beşiktaş, Beykoz ve Sarıyer İlçelerine ait Boğaziçi Nazım Planı Revizyonu, 25 Aralık 1990, 27 Aralık 1990, 29 Ağustos 1991.
- (23) Zeren, N., " İstanbul Boğaziçi'nin Korunması vs Planlanması Hakkında İlgili Yasal Çerçeve", İTÜ Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü (seminer notu), 1968.